

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

**DEBAT SOBRE [LA]
CULTURA CATALANA**

de DD.AA.

Edició i pròleg: **Jordi Cerdà Subirachs**Editorial: **L'Avenç**

Barcelona, 2019 | Pàgines 168

A finals de juliol del 1967 es van ajuntar durant un parell de dies en l'apartament de Vallvidrera (Barcelona) on aleshores vivia l'escriptor mallorquí Baltasar Porcel, cinc intel·lectuals per a

conversar sobre aquell moment de la cultura catalana a partir d'un esquema previ. Es tractava de Josep Maria Castellet, Josep Ferrater Mora, Joan Fuster, Joaquim Molas i l'amfitrió. Aquella llarga conversació, que es va gravar en un magnetòfon, es va transcriure però no es va publicar. Una còpia del mecanoscrit la va conservar Joaquim Molas, qui en va fer algunes anotacions i, passats els anys, va anar a parar a la Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, formant part del seu llegat. El professor Jordi Cerdà, de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'ha exhumat i ha prologat l'edició.

La dècada dels seixanta va ser tant interessant com compulsiva, hi van passar una sèrie d'esdeveniments polítics, culturals i socials que van determinar el futur. Fa goig, ara, mig segle després que es produïra aquell encontre, llegir les posicions d'aquells observadors privilegiats sobre l'esdevenidor de la cultura catalana, en un format en què s'han mantingut les interrupcions, les puntualitzacions i l'ambient del debat. **JP**

TERRA ALTAde **Javier Cercas**Editorial: **Planeta**

Els qui hagen llegit a Javier Cercas saben que és un escriptor de fust i amb un domini més que sobrat —i provat— del seu ofici. I, encara així, aquesta *Terra Alta*, guanyadora del Premi Planeta 2019, sembla —el

temps ho dirà, per descomptat— un cert punt d'inflexió en l'evolució literària de l'autor, atès que estem —abans de res— davant un relat de gènere. Per si això no fora sorprenent en Cercas, és aquest un relat del gènere policíac amb el qual, a primera vista, l'escriptor semblaria haver-se allistat en l'infladíssim escamot de quants cultiven aquest gènere amb major o menor sort. Però *Terra Alta* no és això encara que puga semblar perquè en les seues pàgines l'univers i el to narratiu de Cercas va cobrant cos fins a fer-se perfectament recognoscible.

Aquesta novel·la pot semblar una autotració perpetrada per l'autor contra si mateix però no ho és en absolut. Al llarg de la investigació policial sobre el brutal assassinat del matrimoni format per Francisco i Rosa Adell i d'una de les seues criades, el mosso d'esquadra de la comissaria de Gandesa Melchor Marín s'endinsa en una investigació paral·lela sobre si mateix i el seu entorn, sobre el seu present i el seu passat —que sempre pesa sobre el hui i el ací—.

En la novel·la se succeeixen, a més, di-

Barcelona, 2019

Pàgines 375

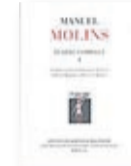
Novel·la

ferents picades d'ullet intertextuals a Manuel Vázquez Montalbán, a Victor Hugo o Eduardo Mendoza que espesseixen el discurs del narrador. Però les peculiaritats d'aquest thriller detectivesc s'organitzen entorn d'un centre argumental i fins a ideològic en l'escriptura de Javier Cercas, un tret definidor de totes les seues obres: l'escriptor sempre ens explica com algú cerca, malgrat tot i de tots, una veritat; una veritat que —com ja sabem més que bé— mai és com l'esperem.

Un altre element cridaner en la novel·la és el tractament de l'espai, d'aquella comarca interior de Catalunya en la qual —segons el propi novel·lista— quasi mai passa res a excepció d'alguns bombardeigs... Quasi mai fins que alguna cosa acaba passant, uns assassinats que desperten tot un univers soterrat fins llavors, un món de violència, d'amor i d'odi enllaçats ambigüament i, sobretot, de cerca de justícia coste el que costa a qui li costa. L'odi es converteix llavors en impuls principal de l'acció —de qui assassina i de qui investiga al mateix temps—. A partir d'aquest punt aquesta *Terra Alta* es converteix en el territori de la memòria, de la venjança i de la violència, en frontera on el just i l'injust es confonen diàriament. Una novel·la estupenda d'un Javier Cercas recognoscible —és a dir, fidel a si mateix—, encara que més explícit i més comercial, amb un Melchor Marín fet per a protagonitzar nous lliuraments d'una hipotètica sèrie. **JMSR**

TEATRE COMPLET 1de **Manuel Molins**Introducció: **Francesc Foguet,****Simona Škrabec i Manuel Molins**Editorial: **Institució Alfons el Magnànim-CVEI**

València, 2019 | Pàgines 1.287

Resulta impossible destacar en una ressenya tan curta la importància d'aquest magnífic primer volum del Teatre Complet de Molins, un «home de teatre», referent imprescindible en el panorama teatral valencià contemporani. Molins fou un dels creadors i l'ànima del Grup 49 (1968-1981) que, des d'Alfara del Patriarca, pretengué convertir-se en un centre de producció independent i actuar com un germen d'animació sociocultural a la comarca de l'Horta Nord, en especial a partir de la germinal *Dansa del velatori*. Posteriorment va completar a fons la seua formació intel·lectual i teatral ací i allà mentre escrivia el que ha esdevingut una quantitat extraordinària d'obres singulars i interessants. En aquest volum en figuren sis del «Cicle de l'altra memòria» i deu agrupades sota l'epígraf «Europa, política, art».

El professor Francesc Foguet analitza magistralment el conjunt de l'obra de Molins en la presentació que serveix de guia per a comprendre la trajectòria de l'autor, mentre que la traductora eslovena Simona Škrabec se centra en l'estudi de la *Trilogia d'exilis* i el mateix Molins tanca els preliminars amb una divertida carta adreçada a Shakespeare que li serveix de pretext per a introduir la seua pròpia obra. Enhorabona. **JP**

destaquem...

El pensament (literari)
d'Ursula K. Le Guin

L'acte de conversar, d'exposar una sèrie d'idees ben argumentades i saber escoltar (i respectar) una rèplica, és tot un art, un exercici intel·lectual que s'està perdent o, en defecte d'això, que no es considera important. Això és així perquè no hi ha temps per a establir un diàleg amb l'altre, amb els altres. Avui dia tot és immediat i les converses, per tant, fugaces, efímeres, sense índex d'un mínim judici o anàlisi. Podria dir-se que, actualment, més que conversar o dialogar, simplement balbucegem quatre paraules i gairebé sempre per a expressar opinions que són més aviat exigències, perquè tots tenim raó i no acceptem que ningú ens digui el contrari.

L'entrevista com a gènere periodístic ha perdut en gran part aquest caire plàcid de la (bona) conversa. Com dic, no hi ha temps (i tampoc espai en els mitjans convencionals de la premsa), fet que provoca cert empobriment en el resultat final, una falta de substància que sí que es

donaria (es dona) quan tots dos interlocutors disposen del temps necessari (i de l'espai, insisteixo) per a reflexionar sobre una o diverses qüestions concretes.

Resulta sorprenent, per l'enriquidor, el fet de trobar-se amb la publicació d'extenses entrevistes. I resulta encara més admirable trobar un diàleg permeable, un veritable intercanvi de parers i de reflexions que condueixen a les parts implicades en aquesta conversa a territoris potser inexplorats. És aquí, en aquesta reciprocitat, on té lloc la màgia que es tradueix en art, on les idees cobren sentit i són capaces de descriure i explicar el nostre món, a més d'implicar-nos en ell.

Llegeixo amb summe plaer *Conversaciones sobre la escritura* que ha publicat l'editorial **Alpha Decay** —amb traducció de **Núria Molines Galarza**—, una sèrie de converses que va mantenir l'escriptora **Ursula K. Le Guin** poc abans de morir amb el seu amic **David Naimon**. El delit, que és també goig i diversió, ve provocat

per la complicitat que tots dos mostren en les seues xerrades, unes xerrades que res tenen a veure amb les formes abreujades i superficials a les quals ens hem vist condemnats per la florida de les xarxes socials i la missatgeria mòbil.

Dividides en tres blocs (narrativa, poesia i assaig), el lector assisteix a la plasmació del pensament d'una de les millors —sinó la més important— escriptores de ciència-ficció que ha donat la literatura del segle XX. Quina importància té l'estètica en un text? Quina és la funció del llenguatge? I la rellevància de la filosofia en la narrativa o el component líric de la prosa de Le Guin? La literatura, el llenguatge, és política? Pot la literatura, el llenguatge, curar-nos la ignorància o la culpa? Naimon i Le Guin s'embarquessin en una sèrie d'observacions lúcides sobre aquestes i moltes altres qüestions, com el paper de la dona en la literatura, a més de realitzar una sòlida defensa del gènere fantàstic, considerat per alguns com un gènere menor. Aquest petit llibre és en realitat un gran llibre que recull, tal vegada sense pretendre-ho, el pensament d'una escriptora singular, extraordinària. Una lectura inspiradora. **≡**

Eric Gras

**CONVERSACIONES
SOBRE LA ESCRITURA**d' **Ursula K. Le Guin i David Naimon**Traducció: **Núria Molines Galarza**Editorial: **Alpha Decay**

Barcelona, 2020 | Pàgines 104